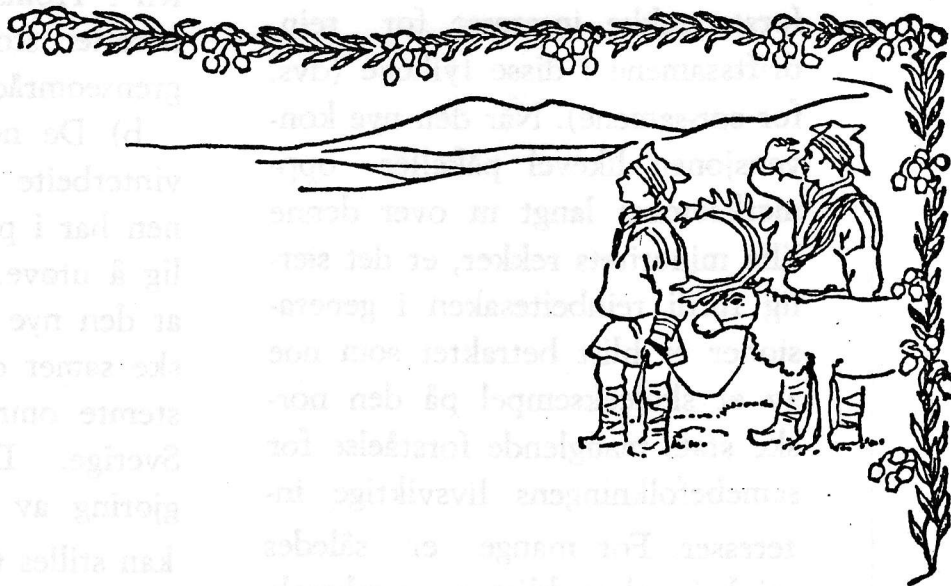
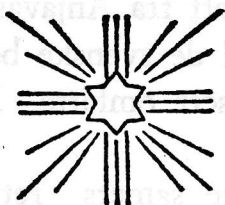

SAMENES VENN

Nr. 17 - 17. september 1972.

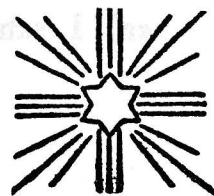

Den nye reinbeitekonvensjonen

Odd Gunnar Skagestad

Forsker, mag.art.

SAMENES VENN

Den nye reinbeitekonvensjonen mellom Norge og Sverige trådte i kraft den 1. mai i år. Avtalebestemmelsene gjelder bl. a. spørsmålet om de svenske beiterettigheter i Troms, Nordland og Nord-Trøndelag fylker, og har vel i første rekke interesse for rein-driftssamene i disse fylkene (dvs. for sør-samene). Når den nye konvensjonen likevel påkaller oppmerksomhet langt ut over denne lille minoritets rekke, er det særlig fordi reinbeitesaken i generasjoner er blitt betraktet som noe av et skoleeksempel på den norske stats manglende forståelse for samebefolkningens livsviktige interesser. For mange er således reinbeitesaken blitt en merkesak.

Den nye konvensjonen avløser bl. a. den såkalte *Lappekodicillen* av 1751 og en konvensjon av 1919. Fra norsk side hadde man tatt initiativet til en revisjon av avtaleverket fordi 1919-konvensjonen hadde vist seg lite tidsmessig og lite tilfredsstillende for Norge og norsk reindriftsnæring. Om den nye konvensjon vil vise seg å være bedre, gjenstår foreløpig å se. Ifølge våre myndigheters redogjørelse (St. prp. nr. 106) er hovedpunktene i den nye konvensjonen disse:

«a) I samsvar med de någjel-

dende regler gjør svenske samer bruk av støre og sammenhengende beiteområder i Norge. Disse vil bli vesentlig redusert, med ca. 67 % i Nordland og med ca. 70 % i Troms. Bortsett fra Anjavassdalen i Troms vil de svenske beiter heretter stort sett omfatte bare grenseområder.

b) De norske samers rett til vinterbeite etter 1919-konvensjonen har i praksis vist seg vanskelig å utøve. En har nå oppnådd at den nye overenskomst gir norske samer enerett til bruk av bestemte områder for vinterbeite i Sverige. Derved oppnås en frigjøring av store områder, som kan stilles til disposisjon for bl. a. samer i Finnmark som trenger nye beiter.

c) Karlstad-konvensjonen av 1905 om flyttlappers adgang til reinbeiting m. m. skal oppheves. Dermed bortfaller klausulen om at Lappekodicillen av 1751 ikke ensidig kan oppsies av en av partene.

d) Den nye overenskomst om reinbeite vil sikre norske og svenske reindriftssamers næringsgrunnlag i en generasjon fremover. Denne gruppe av henholdsvis norske og svenske borgere har dermed fått visse garantier for opprettholdelse av sin egenart og livsstil.»

Dette kan synes tilforlatelig nok, men reinbeitesaken er en ytterst komplisert sak, med mange sider som har betydning for en samlet vurdering av den nye konvensjonen. Forarbeidet til den nye konvensjonen varte i en årrekke, og utvilsomt ble det her nedlagt mye verdifullt arbeide for å bringe reinbeitesaken vel i havn. Ikke minst har den blandede norsk-svenske reinbeitekommisjon utført et stort og iraponerende arbeide av praktisk og teknisk natur. (Den norske gruppe i kommisjonen ble ledet av en så fremstående mann som fylkesmann Bue Fjermeros; de samiske representanter for Norge var Arvid Dahl og Johan Mathis Eira). Kommisjonen hadde imidlertid ikke mandat til å behandle retts-spørsmål, reinbeitesakens prinsipielle, politiske sider var det således embedsmenn i Utenriksdepartementet som tok seg av.

Det er, både før og etter inngåelsen av den nye konvensjon, reist spørsmål om konvensjonen i tilstrekkelig grad er basert på prinsippet om *gjensidighet*; gjensidige fordeler og ytelser. Sikkert nok er det iallfall at våre myndigheters opptreden i forbindelse med

inngåelsen av den nye konvensjonen er blitt gjenstand for en omfattende og til dels skarp kritikk, bl. a. i deler av hovedstadspres- sen, men også fra samisk hold. Ikke minst er det grunn til å merke seg at formannen i Norges Reindriftsamers Landsforening, Paul Fjellheim, på foreningens landsmøte på Røros i sommer uttrykte kritikk over at de norske myndigheter ikke hadde lagt frem forhandlingsresultatet til samene, slik man hadde gjort det i Sverige. En sak som imidlertid fortjener særlig oppmerksomhet i denne forbindelse, er det brev som i april i år ble sendt Stortinget, underskrevet av 47 samer (alle familieoverhoder) som har sitt livsopphold av reindrift. I brevet ble det protestert mot den foreslåtte nye reinbeitekonvensjon mellom Norge og Sverige, og Stortinget ble bedt om at konvensjons-utkastet ble avvist. Brevet nådde Stortinget et par dager for sent til at det kunne bli tatt med i den saksbehandling som gikk forut for godkjennelsen av konvensjonen. Brevet ble imidlertid samtidig også sendt Norsk Telegrambyrå (NTB) og Norsk Rikskringkasting (NRK). Ingen av de to instanser, hvis oppgave det vel

skulle være å formidle slikt nyhetsstoff til offentligheten, fant det bryet verdt å referere brevet.

Det kan synes underlig og beklagelig at dette brevet er blitt så lite påaktet. De 47 underskrivene er såvidt vites hverken politiske rabulister eller uansvarlige kverulanter. Tvertimot omfatter de en rekke personer som nyter stor anseelse og aktelse blant sitt folk og innen sin næringsgren; en av dem er bl. a. innehaver av Kongens Fortjenstmedalje i gull for fremragende reinskjøtsel. Disse personene representerer de norske samedistrikter som blir berørt av bestemmelsene i den norsk-svenske reinbeitekonvensjonen. I spørsmål vedrørende denne konvensjonen skulle man tro de utgjør en høyst meningsberettiget gruppe mennesker, som skulle kunne uttale seg med større sakkunnskap enn de fleste. Brevet fra de 47 var da også en seriøs og begrunnet protest, som dessuten gav konkrete og konstruktive forslag om hvordan reinbeitekonvensjonens skjevheter best kunne rettes opp.

Jeg skal ikke her komme nærmere inn på det saklige grunnlag for den kritikk som har blitt rettet mot våre myndigheter i anledning av den nye reinbeitekonvensjonen.

De siste ord er imidlertid neppe sagt i denne sak, og man må kunne vente at de mest omstridte forhold etter hvert vil bli klarlagt og om nødvendig rettet på.
